मा० जगतसुन्दर मल्ल

जीवनी

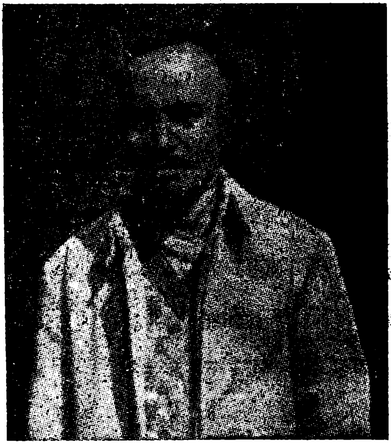

च्वमि-भाजु सुर्य वहादुर पिवा

पिकाक.-

सच्छिदँ वुँदि ग्वसा खलः

खौमा त्वा, ख्वप

न्हापाँ ने. सं. ११०३ कौलागा १३

सफू– ११०३

मू– १ -

सफया हामा– च्वामि

थाकु:– सौन्दर्य प्रिन्टिङ्ग सर्भिस
खिल, टोल बाङ्गेमुढा येँ ।

मा० जगत सुन्दर मल्ल

वय्कः सु ?--

न्ह्यापा न्ह्यापा काठमाडौं उपत्यकायात जक नेपाल धाइगु जुयाच्वन अले थन च्वंपिं मनूतयसं ल्हाइगु भाय्यात थाय् यागु नां वयेक नेपाल भाषा धका नं धाइगु जुयाच्वन । उकिं नेवाः भाय्यात नेपाल भाषा नां तयाः" "अर्थ नेपाल भाषा लिख्यते" धका शिलापत्रय् ककय् पाखे च्वइगु नं चलन जुयाच्वन । तर लिपा बुलुहुँ नेपाल भाषा भाषीतयत नेपाल धायेगु यायां हल । अले थ्व नेपाल भाषा नेपालतय जक भाय् नं जुयावन । श्री ५ वडा महाराजाधिराज पृथ्वी नारायण शाहं काठमाडौं उपत्यकायात त्याकांलि नेपाल भाषा नेवाः तय जक भाय् खःवसां थ्व भाय्यात जुजु पिनि पाखे दमन याये‍गु ज्या गुब्ले सं जूगु इतिहासय् खनेमरू । बरू शाह् जुजु पिनि पाखे थ्व भाय्यात ब्वलंकेगु ज्या जक जूगु खनेदु । श्री ५ महाराजाधिराज राजेन्द्र विक्रम शाह देवं तकं "महासत्व" नांगु नेपाल भाषय् प्याखं च्वया बिज्यागु खने दु । अले जुजु सिंह प्रताप शाहया पालाय् तकं नेपाल व तिब्बतया सन्धीपत्र नेपाल भाषां व सँय् भाषां जुयावन । थुकथं नेवाः भाय् नेपालया छकःराज्य भाषा तकं जुया वंगुदु धयागु इतिहास ब्वनेबलय् सियेदःवः । तर जब शाह् जुजुपिंत राणातयसं दरबारय् दुनय् कुनाः शासन यायेगु शुरू यात अले धाःसा थ्व नेपाल भाषायात दशां कंकंवल जनतायात कां यानाः राज्य यायेत स्वइपिं राणात जूगुलिं जनताया भाषाय त ब्कत्यलेत स्वइगु नं स्वभा-

विक हे जुल । मां भासं शिक्षा बियेबलय् मथानं (याकनं) मस्तयसं थुइका काइ, अले जनतां मथानं मिखां खनी । थ्व खं राणा सरकारं बांलाक हे थू । अले व्वना तःपि मनूतयसं नं थ्व खँ बांलाक हे थूगु खः । तर शुर राणा सरकार खना ग्याना: सुनानं मांभास चवयेमाः अले ब्वनेमाः ब्वंकेमाः धका ब्कथा दुनय् चवना: तकं धाये मफुत । थुगु इलय् छम्ह निर्भीकम्ह सपूत नेवाः जन्मे जुल गुम्हस्यां नेत्र : भासं ईसा द्रुकातगु बाखं संफूचा चवया: नेवा:तयत नेत्रा भास आखः नं ब्वंका बयत । व मनू ख: मास्टर जगत सुन्दर मल्ल ।

वय्कःया जन्म--

जगत सुन्दर मल्लया जन्म वि. सं १९३९ सालया कार्तिक १५ गते अर्थात् ने सं १००३ कार्तिक कृष्ण त्रयोदशी खुन्हु ख्वपया खौमा त्वालय् ब्क.ठय् जुगु खः । वय्कःया बौ भाजु विष्णु धर मल्ल खः अले वय्कःया मा मय्जु जगत लक्ष्मी खः । वय्कःया मांया नां काहुँ वयेक वय्कःया नां जगत सुन्दर धका तःगु जुयाच्वन ।

दाजुकिजा-मचाखाचा—

वय्कःया प्यम्ह किजापि व प्यम्ह केहेँपि दुगु जुयाच्वन । छम्ह किजा मचाबलय् हे मरुगु जुयाच्वन । वय्कःया लिपा तक दुपि किजापि खः-भाजु मा० मित्र सुन्दर मल्ल, भाजु ईन्जिनियर पद्म सुन्दर मल्ल व भाजु डा० जीतसिंह मल्ल ।

वय्कःया ब्याहा वय्कः ११ दँ दुबलय् ६ दँ दुम्ह मयजु जनक लक्ष्मी-नांप जूगु जुयाच्वन । अले वय्कःया निम्ह कार्यपि भाजु नारायण जीत मल्ल व भाजु हिरण्य जीत मल्ल खः अले वय्कया प्यम्ह म्हयाय्पिनि नां ख.——मयजु त्रिपुर सुन्दरी, मयजु जय लक्ष्मी मयजु हेरम्ब लक्ष्मी व मयजु आर्य लक्ष्मी ।

शिक्षा--

न्हापा न्हापा थौंकन्हय्थें नत थाय्थासय् आखः ब्बनेत स्कूल पाठशाला धयागु दु नत मनूतयेके ब्बनेमा धयागु हे भावना दु । उकिं ख्वपय अंग्रेजी आखः ब्बंकीगु छगु हे स्कूल मदयाः यँपाखे झाया: भाजु जगत सुन्दर मल्लजुं दरवार स्कूलय् आखः ब्बनेगु यानादिल । चं थः पिनिगु छें मरुगु लिं अस-नय् दुछें स छखा क्वेय् डेराय् च्वनाः वयकलं आखः ब्बनेगु यानादिल । फस्ट ल्फासय् थ्यनालिं वयकःयात थनयागु ब्बंकीगु ढंग मययाःवि. सं १९५९ सालय् कलकत्ता झायाः छगू स्कटिस चर्चेज स्कूलय् इंट्रेस तक ब्बनादिल । वयां लिपा छेंयागु परिस्थिति मबिउगुलिं वयकल स्कूलय् ब्वनेगु तोतादिल । लिपा छुँया नायः जुयाः किजापिंतजक ब्बंकेगु यानादिल । थर्म छँय हे जक च्वना ब्बनेगु यानादिल ।

मांभाय् व शिक्षा—

जनता सःसिउपिं जुयाः पिहाँ मवःतल्ले देश गुबलेसं न्ह्यानेय् बने फइ-मखु । थ्व हे बयकःया बिचाः जुयाच्वन । उकिं बयकलं किजापिंत इन्जिनि-यर व डाक्टर तर्क याना दिल । नापं बयकलं मां भाषया माध्यमम् मब्बंकः-तल्ले जनतां मथां शिक्षा हासिल याये फइमखु धयागु बिचारं यंच असनय् व न्हायकं त्वालय् नेबाःतय् मस्तयत नेवाः भाषयां माध्यम याना आखः ब्बंकेगु यानादिल । नापं ख्वपय् खोमा त्वालय् मस्तयत *This* डिस = थ्व *Is* इज = खः, *A* ए = छग्व *Dog* डग = खिचा *This is a Dog* थ्व छम्ह खिचा ख । धका ब्बंका दिल । नापं ब्बना तःपिं मनूत आपाः मरुगु देशय् छकय् च्वंगु ल्कास यापिंत च्वय् च्वंगु ल्कासय् ब्वना च्वंपिसं ब्बंकेगु यात धाःसा याकनं आपाः ब्वना तःपिं पिकाय फइ धयागु बिचारं थर्मं च्वय् च्वंगु ल्कास यापिं मस्तयत जक ब्बंका थः चेलातयत क्कयच्वंगु ल्कासयापिंत

ब्वंके बियेगु नं यानादिल । मां भाचयागु माध्यमं ब्वनेगु अधिकार काय मफुत धा:सा बुलुहुं मनूतयसं थ:गु मां भासं खं ल्हायेगु तकं तोता यंकी । मां भाच तोतेगु मनूतयके बानी वल धा:सा व जाति सिन वनी । मां भाच तोतीपिं जातिया मनूत राष्ट्रवादी नं जुइमखु, अले अपिं स्वतन्त्र बिचारधारायापिं नं जुयाच्वने फइमखु । मां भाय तोतीपिं मनूतयके दास मनोवृत्ति दइ । अथे जुया: बचकलं नेवा भासं ईसपं दएकातगु बाखं सफू, रीडर, अंग्रेजी या नेवा: भासं अर्थ तया: छगू शब्द कोश. नेवा: भाचया अंग्रेजी अर्थ बिया मेगु शब्द कोश. नं. तयार यानादिल । नापं नेपाली भाषाच अंग्रेजी फस्ट बुक, ईसपका कथाहरू, सुगन्ध बोध गणित आदि पाठचसफू नं च्वयादिल । थुकथं बचकलं नेवा: भासं जक मखु, नेपाली भासं नं पाठ्यसफू च्वया दिउगुलिं स्पष्ट जूब:—झीगु देश बहु भाषा भाषीतय देश ख: । उकिं फुकं भाषाच पाठ्य सफूया रचना यायेमा: । अले फुकं जातिया मनूतयत अमिथ: थ:गु भाषां ब्वने दइगु ब्यवस्था हयेमा: । अले जक जनतां याकनं थुइका याकनं सयेका काइ । नेपालच यक्को उपत्यकात दु, उकिं थन यक्को भाच दु । छगू भाषाया माध्यमं जक ब्वके बलच मेगु भाष भाषीत लिउनच ला: वनी । उकिं छगु भाषाया नीति ज्वनेगु झीगु देशया निंतिं ल्व:मजू । थन च्वंपिं मनूतय थ:पिनिगु भाषा व्वनेगु अधिकार दयेमा: । गुगु गुगु नगर पञ्चायत अथवा ग्राम पञ्चायतच गुगु गुगु भाषा भाषीतय संख्या अप्पोदइ उगु उगु थासच व हे व हे भाषा भाषीतय भाषां प्रारम्भिक शिक्षा ब्रियेगु यायेमा: । थ्व हे मा:जगत सुन्दर मल्ल या नीति जुयाच्वन । भाषा धयागु मनूतयसं मांया प्वाथं पिहाँ बयेब हे स्यनेत स्वइ । भाषामदयेकं गुरहं प्राणी नं म्वाये फइमखु । मनू ला दके च्वचयाम्ह प्राणी जुल । उकिं वं थ:गु भासं खँ ल्हायेगु च्वयेगु व ब्वनेगु अधिकार कायेहेमा: । अले जक व छम्ह थ:गु

बिचार प्वंके फुम्ह मनू जुया पिहाँ वइ ।

उच्च शिक्षापाखे वयेक:या बिचा—

मनूतयत खँ ध्वाथुइपि यायेत शिक्षा मा: । अले प्राविधिज्ञ जुया: पिहाँ बयेत अमित उच्च शिक्षा मा: उच्च शिक्षा मबिइकं देश गुबलेसं थहाँ बनी मखु । थ्व खँ जगत सुन्दर मल्लया पालाय् तत: सलं धया च्वंगु मुलुक जापान जुयाच्वन । उकिं किजापित उच्च शिक्षा बियेत बोरगत्रय अर्गौनी धा:थासय् च्वंगु थ:गु मौजा भारू ४०००। पीद्वलं मिया: छम्ह किजा जीत सिंहयात कलकत्ताय् वया डाक्टरी ब्वंका दिल । अले मेम्ह किजा पद्म सुन्दर यात उच्च शिक्षा बियेत जापानय् यकादिल । छाय् धा:सा न्ह्यूयोनय् बना च्वंगु मुलुक नं बयकलं जापान हे खन । अथे जुया: बयकलं नेपालय् नेपा:या संस्कृति सम्बन्धी अध्ययन यायेत झा:म्ह ईकाइ कावागुचि नां याना त:म्ह जापानी प्रिस्ट (*Priest*) यात नाप लानादिल । जापान वल धा:सा किजायात ब्वनेत मा:गु बन्दोबस्त याना बिये धयागु वचक:- योक वचन कया लि कलकत्ताया बन्दरगाहय् जहाज वले थाइम्ह छम्ह क्याप्टेन नाप पाथा याना: जहाजया बाथ रूमय् तालं ग्वका च्वना: किजा पद्म सुन्दर ज्वना वयक: जापान झायादिल । जापानय् च्वना दीवलय् बुद्ध धर्म सम्बन्धीय् बयकलं प्रवचन नं बियादिल । जापानं वयक चीन नं झा:गु जुया च्वन । अन छुं दिन च्वना: वयक: नेपा: लिहाँ झा:बलय् प्रथम विश्व युद्ध जुयाच्वंगु ई लाना: बिउगु लि अंग्रेज सी आई डी त यस सुं गुप्तचर ख: ला धयागु आशंका वयकयात ज्वना कलकत्ताया जेलय् तल । अथे हे जापानय् च्वना च्वँम्ह वयक:या किजा पद्म सुन्दर यात नं सी. आई. डी. ख ला धका शंका या:गु लि भाजु पद्म सुन्दर नं जापानय् मच्वंसे अमेरिकाय् झाय दिल

अथे जुयाः वय्कया किजा भाजु पद्म सुन्दर मल्ल अमेरिकाय् थ्यंम्ह न्हापांम्ह नेपाःमि जूवन ।

दत्या तक मा. जगत सुन्दर मल्ल यात कलकत्ताया जेलय् च्वने माल । अथे नाह्राक ईतक जेलय् च्वने माःगु कारण नेपाल सरकारं जगत सुन्दरयात छन्ह नेपामि खः धका तुरुन्त नाला मकाःगुलि जुयाच्वन । अंग्रेज सरकारं नेपाल सरकार याके जगत सुन्दर मल्ल धयाम्ह नेपाल याम्ह मनू खःला कि मखु धका पत्र व्यवहार याःगु जुयाच्वन । तर यक्को विस्तार यानाः लिपा जक उगु बखतया प्रधान मन्त्री जुयाच्वंम्ह श्री ३ चन्द्र शम्शेरं छु कारंण जगत सुन्दर मल्ल धाःम्ह मनू जापान वंगु खः व खं फुकं तयाः च्वया न्हि धका बड़ा पत्र च्वयांलि तिनि बल्ल अंग्रेज सरकारं मा. जगत सुन्दर मल्ल-यात तोतल । न्हापांला चन्द्र शम्शरंमा० जगत सुन्दर मल्लयागु सर्वे तकं कयेगु फैसला याःगु जुयाच्वन । तर मा० जगत सुन्दर मल्लं छु अन्तर रा-ष्ट्रिय कनून बिरोधी ज्या याःगु मरु धका अंग्रेज सरकारं राणा सरकारयात पत्र च्वया दःगुलिं वय्कःया सर्वे काये ज्या मछिना सर्वे मकायेगु कोछिउगु जुया च्वन । जब मा० जगत सुन्दर मल्ल वि सं १९७३ सालय नेपाः दुहां झाल अले नेपालःया राणा सरकारं वय्कः यात चारभांज्याङ पुला वने गरुगु याना प्रतिबन्ध तयाबिल । राणा सरकारं विषय तयाः छुं नका स्यायेगु स्वया च्वंगु दु धायागु खँ वयकःया न्हाय्पनय् थ्वन खनि । अथे जुयाः लिपा वय्कल सुनां दय्का हःगु छुं नयेगु तकं तोता विल । जब वय्कलं सुनां बिउ नयेगुः तोतल अले फुकस्यां वय्कःयात दिमाग स्यंम्ह वें धायेगु यात ।

वय्कःयाकृति—

दुनियां वें धाः सां वय्कलं थमंयाये माःगु ज्या यायेगु तोतामदि । वय्कलं ईसंप दयका तगु सफू नेवाभासं च्वयाः थमं तुं छापेयानाः भीग्रा

छपाः लाया त्रि चन्द्र कलेजया ह्योनय् सिमा ब्कय् च्वनाः कलेजय् ब्वं वइ-पिं विद्यार्थी तय्त मियेगु यानादिल। "ए भाई ! थ्व सफूचा छग् न्याना ब्वना-दिसँ। थःगु माँ भासं च्वया तःगु थ्व सफू खः। उकिं छि थ्व सफू बाँलाक याउक थुइ। ध्यबा छसुका जक। ध्यबा मरूसा लिपाजक बिसाँ जिउ।" थथे धा धाँ वय्कलं ईसयं दएका तःगु सफूचा मियाः माँ भाषा प्रति मनू तयके प्रेम या भावना दयेकेगु स्वया दिल। बरोबर महा कबि सिद्धि दास महाजु नाप खँल्हाबल्हा नं याना दिइगु जुया च्वना अले छँयाकःचा ब्वनाः अंग्रेजी शब्दया नेपाभासं अर्थ तयाः छगु शब्द कोश दयेका दिल। अथे हे नेपाः भाषाया अंग्रेजी अर्थ बियो मेगु छगू शब्द कोश तयार याना दिल। तर अर्थभाव व निगुलि सफू थौतकं पिहाँवये मूफनि। वय्कःया काय भाजु ईंजिनियर हिरण्य जीत मल्लयाके थ्व सफू आः नं द. नि। अले वय्कलं पीटर पार्ली सफू अंग्रेजी नेपाल भाषाय् अनुवाद याना दिल। थ्व सफू नं वय्कःया कायकाके दःनि। वय्कलं नेवाः शब्दया ब्युत्पति वयना छगू सफू नं च्वया तगु दुअले छगु डायरी नं च्वया तःगु दु धयागु वय्कःया काय भाजुया धापू दु। थ्व सफू लुइके माल धक। वय्कःया कायभाजुयात धयागु दु। वय्कलं "माला स्वये। लुल धासा छित बिये धका धया दीगु दु। आशा दु, वयकःया काय थ्व सफूत लुइका विया दिइ तिनि।

स्त्री शिक्षाप्रति वय्कःया बिचा—

बचकः शिक्षा प्रचार मजुइकं देश न्ह्योज्या बनी मखु कि मिसात व मिजंत धयापिं छगू साईकलया निचा धःचात खः धका नं धया दिइम्ह खः। गथे छचा धःचा जक चाहिल, मेगु धःचा चामहिल धाःसा 'साइकल ह्चोचने वने फइमखु, अथे हे मिस्त छुं मसुः मसिउपिं तु जुयाच्वन मिजंत जक सः

सिउपिं जुल धा:सा देश मागु: कथ न्ह्योनच बने फइमखु। उकिं बग्कलं :'आखः सल कि म्हिसात रण्डी ज्वी धयागु मनूतयसं भावना काइगु इलच नं वचकलं थ:म्ह्याचपित आख ब्वंका तिनिख्यलच न:पं चाहिइके यंकेगु याना दिल। न्हि न्हि बचक:या संन्याकाईलच छक: तिनिख्यलच चाहिउ झायेमा:। तिनिख्यलच चाहिउ झाइ बलच "गन झाये त्यना, मास्टर साहेब धका न्यंसा बचकलं धाइगु जुयाच्वन— "फय् छक:त्व वने त्यना काय !" थथे वचकलं फच त्त्वं वने त्यना धाइबलच नं बाचक: यात वोंहूंदुम्ह मनू ख: धका मनूतयसं म्हुतु मधासें मने मने धाइगु जुयाच्वना। छम्ह हे मनू धाइपिं मरुगु जुयाच्वन— "थ:गु भाषाय दत्तले थ:गु हे शब्द छ्यलेगु बांला:।" जगत सुन्दर मल्लं "फच त्वनेगु" धका छ्य:गु शब्द मेपिं नेवा:तयसं प्रयोगय् त्वं मवागुलिं थौकन्हय "फच व मनेगु" धायेगु जूबसं "हावा नयेगु हे: धायेगु नेपा भाषाय चल्ती जूवल।

जाति व भाषा—

छगू जातिया छगू भाषा दइ। नेवा:तय नेवा: भाय् थ:गु भाषा जुयाच्वनी। छगू जातिया चिं ख्वा:, पहिरन, चलन, व्यवहार भाषा आदि अनेक दया च्वनी। तर छगू जातिया मूलगू चिं हे भाय खया च्वनी। उकिं थ:गु जातियां धमण्ड दुम्ह्रयां थ:गु भाय् तोतीमखु। गुम्ह मनुखं थ:गु जातिय भाषा तोती व मनूयाके छुं नं विचार (सिद्धान्त) बल्लाये फइमखु। थ:गु भाय्प्रति प्रेम मदुम्ह मनूयाके राष्ट्रिय ता नं क्वातुक दइमखु। गुम्ह मनुखंथ:गु मांभाय् तोती वं याउकहे थ:गु देश,राष्ट्रियता, तोतेत छुं थाकु चाइमखु। अथे जुया वय्कलं थ:गु मांभाय तोते मज्यू धका धया दिउगु ख:।

जातीयता व राष्ट्रियता—

गथे छगु जाति व भाषाया सम्बन्ध दु, अथे हे राष्ट्रया दुनय् च्वक्को फुकं जातिया राष्ट्रियता नापं सम्बन्ध दया च्वनी। राष्ट्रियता पयासुइगु ज्या गुगुं जाति नं याये मज्यू। थ्व खँ नं वचकचा:याको दु धयागु खँ जि मचा बलय् जिमि अबुपाखें न्यनागु खँ स्पष्ट जूवः।

जुद्ध शम्शेरं जिमिगु छेँ का:गुलि जि मचाबलय् जिमि अबु जगत सुन्दर मल्ल या चुकय् च्व बंगु खः। बरोबर मा: जगत सुन्दर मल्ल। जिपि च्वना च्वनागु छेँ क्वंक्वं क्ष्नाइगु खः। सय् तयथें भचा भचा जक ग्वाय दान्हि दुम्ह, अले जवाहरकोत थुजा:गु च्वय् थ्वंक टाँक तये जिउगु कोटं फिना: तइम्ह, ॐ मणी पदमे धका जप याना च्वम्ह संचनं थें म्हुतु संका मनय् खं ल्हाका ज्वीम्ह, वाग:चाम्ह मनू जुया च्वन जगत सुन्दर मल्ल धयाम्ह। उवले जि खुदं न्हयद जक दुगुलि जि वचक: छम्ह त:धंम्ह मनू धका मसिया। सिउगुसा जि वचक:यात तुति प्‍लिखय् भागि यायेगु खइ। जि उवलय् वचक:यात भागि या:गु सा जित:नं वचक:यात थँ हे धाइगु खइ। तर जि म्हमसिया भागि मयाना। उकि जित: सुनानं वें मधाल।

छन्हु वचः: व:गु खना: जिमि अव्वाँ (वौ) धयादिल—हू मनू छम्ह म्हासिथा ला काय् छं?

"म्हामसिया। सु अव्वा व?"

"जगत सुन्दर मल्ल धःम्ह। काय् व। वें काय् व वें।"

"व सुया ताँ अपाँ याँ मकर्यक:नि अव्वा!"

"साँयत नापाँ तकं म्हयाय् मचा काल विल याये माला धाइम्हाकाय व। थ्व खाँ सिगु थिइ त्रं छक: न्हयथाना काय्।"

अर्थात् वचकःया विचाः नेपालय च्वं पिं फुकं जातिया मनुखं थःथवय् वैवाहिक सम्बन्ध ततं वनेमाः । अले जक झीके थ्व संघ, थ्व खघ, धयागु भावना दुसुना वगा राष्ट्रियता च्कातुतुं वइ । फुकस्यां वें जक धागु लि वचकलं थुगु ज्याय छुं पलाःछिना वचकलं क्यनेमफुत ? धात्थे थ्व जि जिमि अव्वायाके न्यनागु खं खः लाकि मखु धका ईजिनियर पुष्प भक्त मल्लयाके न्यना बलय् वचकलं "थ्व खँ खः । धका धया दिल ।

प्यंगः थां मद्य छ्गः थां—

नेपाल भाषायात थत यकेत स्वःपिं त.म्ह हे मनूत दु । तर थौकन्हय् आपास्यां माने यानागपीः- स्यम्ह जक हे याना तगु दु । वेक पिन्स भाषाया धाइ । व.युकःपिं खः -महाकवि भाजु सिद्धिदास महाजु, पं. भाजु निष्ठा नन्द वज्राचार्य, भाजु योग वीर सिंह कंसाकार व भाजु मा जगत सुन्दर मल्ल । मेपिं थातय अनुयाइत साहित्यंका शय् स्वाने दया च्वंगु दु । तर मां भाय्या माध्यम यानाः आखः स्वंकीपिं मा जगत सुन्दर मल्लयाः अनुयायी छम्ह हे पिहां मव याच्वनतिनि गुकिं याना झी नेःसमाजय् न्ह्याम्ह नेपालं नं त्फासय् आखः स्वं वनी वलय् थः मचा लाटा च्वाः वम्ह ज्वी धका क्यना मचाबलेनिसें थःगु मांभाय नेपा . भायल्हाकेगु तोतका नेपाली भासं मेना मापं थें खँ ल्हानाः मां भाय तोतकेगु यायां हयां च्वन । थ्व खँ मा जगत सुन्दर मल्ल सिउसा झी नेवाः भाय तोतका मरतयत पर्त्या भाय (नेपाली भाषा) स्यनीपिं नेवाः तयत छु मिखां स्वाइगु खइ ।

जितः च्वःगचकलं धयादिइगु ज्वी—अन्त राष्ट्रिवाद या जमाना खः गुलि अंग्रेजी भाय यःसा अंग्रेजी भाय स्यँ, फ्रेंच भाय यःसा फ्रेंच भ य स्यँ, चाइनिज भाय यःसा चाइनिज भाय स्यँ, छंत गुगु अन्तर्राष्ट्रिय भाय य उगु भाय् स्यँ राष्ट्रवाद नं तोते मज्युगुलि राष्ट्र भाषा नेपाली नं स्यँ । अले छ

नेवाः खःसा नेवा भाय नं स्ये । तर न्हयगु मेगु भाय स्यंसां बैज्ञानिक ढंगं स्यँ । शुद्ध ल्हाये फइगु वा च्वये फइगु कित्तां स्यँ । तर थःगु मां भाय तोतका मेगु भाय छुता स्पनेमते । मां भाय् तोतका मेगु भाय जक थः मस्त-यत स्यन धाःसा छं मचा मां छम्ह् बौ निम्ह् दुम्ह् मचाथें खने दः वइ न्हैं । उजाम्ह् मचा न त राष्ट्रियता क्वातुक दुम्ह मचा ज्वी, नत जातीय गौरव दुम्ह् मनू ज्वी ।

मंत–

थथे धाइम्ह् मास्टर जगत सुन्दर मल्लजु बिक्रम सम्बत् २००९ साल श्रावण १४ गते मंगलबार खुम्हु श्रावण महीनाया शुल्क पक्षया सप्तमी खुन्हु ७० दँया बयसय् आर्य धाटय् मंत । उबले नेवाः हृदयदुपिं फुकं नेवाःतयसं "आः मेम्ह्जगत सुन्दर गुबले बुइथें ?" धका अपशोच याया मिखां ख्वबि स्वः स्वः पिकया ख्वाल ।

—※—

थ्व जगत सुन्दर मल्लया जीवनी च्वयेत गुहालि कयापिंः–

१. भाजु हिरण्यजीत मल्ल

२. भाजु बिज्ञानबहादुर मल्ल

३. भाजु पुष्पभक्त मल्ल

४. भाजु स्व पद्म सुन्दर मल्ल

५. वयक:या म्हयायपिं

–□–

म्ये च्वामि:- रामेश्वर भुजू लय्:- गोविन्द भुजू

लसकुस म्ये

भाय्‌या ख्यलं जगत च्वछाय्‌त
नां व न्हयपु नितां सुन्दरम्ह
झी व्यक्त छुगःथां यागु
बुदिं हनेत ईः ब्युं झापिंत

लसकुस दु. लसकुस न्हां ॥

भाय्‌या नामं कलंक मखु
समानताया नीस्वानेत
थः व कतले थाः गा:मतसे
नुगः चम्य ब ब्रम्ह छ्यलिपिन्त

लसकुस दु, लसकुस न्हां ॥

थ:गु ब्रम्हं थ:· छ्यलय् फुपिं
था:· गा:· माथंकेगु हिनुली न्हायापि
पित्या· ल्वाचं जीर्ण पिन्त
वास:· त्वंका थने य:· पिन्त

लसकुस दु लसकुस न्हां ॥

उग्रचण्डिया ख्वापा ब्वाया
थमं थ:· तंकिपिं मखु
थ:· या दथुई थ:हे तंगु
मसाल च्याका लुइकी पिन्त

लसकुस दु लसकुस न्हां ॥

—●—

मा० जगतसुन्दर मल्ल

सच्छिदँबुँदि हना ग्वसाखल

नायो- भाजु बिक्रम कायस्थ

छ्याञ्जे- भाजु द्वारिका भक्त जोशी

दाभरी- भाजु केशब सुन्दर मल्ल

दुज- भाजु पशुपति भक्त राय

" भाजु रामेश्वर भुजू

" भाजु रूद्र प्रसाद कायस्थ

" भाजु ॐ प्रताप ग्वंग.

" भाजु राम लाल कायस्थ

" भाजु सुन्दर स्यामा